

оцінки усіх інших, створюваних для вирішення складних життєвих ситуацій отримувачів соціальних послуг. Як правило, команди створюються «під конкретне завдання». Тому відповідними постановами Кабінету Міністрів України врегульований порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють захист прав дитини, соціальний супровід сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, попередження насильства в сім'ї, заходи у сфері протидії торгівлі людьми тощо.

Прийняття відповідного закону та стандартів не є гарантом ефективного міждисциплінарного співробітництва. Існує потреба у певних механізмах його реалізації. Враховуючи, що для забезпечення відповідності нормативно-правовій базі, соціально-економічним умовам, ситуації з наданням соціальних послуг, стандарти повинні регулярно переглядатись та доповнюватись, можна очікувати на поглиблення їх змісту. Одним із можливих кроків може стати зважене та вибірково закріплення у стандартах надання соціальних послуг ключових положень (видів, принципів) міждисциплінарного співробітництва з одночасним відсиланням до інших нормативних документів, які визначають порядок (механізм) взаємодії. Це посприяло б поширенню змісту стандартів серед усіх фахівців, залучених до надання соціальних послуг, розумінню суті соціальної роботи, підвищенню її ролі у міждисциплінарних командах, а, відповідно, і якості самого процесу регулювання надання соціальних послуг в Україні.

Література

1. Про соціальні послуги: закон від 19.06.2003 № 966-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/pr%20соціальні%20>
2. Про соціальні послуги: проект Закону України (нова редакція) [Електронний ресурс] / Мінсоцполітики України. – Режим доступу: http://www.misp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=178679&cat_id=102036
3. Про затвердження Державного стандарту денного догляду: наказ від 30.07.2013 № 452 [Електронний ресурс] / Мінсоцполітики України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13/page>
4. Про затвердження Державного стандарту догляду вдома: наказ від 13.11.2013 № 760 [Електронний ресурс] / Мінсоцполітики України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1990-13/page#n14>
5. Про затвердження Державного стандарту пеліативного догляду: наказ від 29.01.2016 № 58 [Електронний ресурс] / Мінсоцполітики України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0247-16>
6. Берковитц Н. Практика социальной работы в стационарах: биопсихосоциальные аспекты / Н. Берковитц // Гуманистический подход к охране здоровья. Пер. с англ. – М.: Аспект Пресс, 1998. – С. 47-64.
7. Флэкер В. Команда как форма междисциплинарного сотрудничества в общественных службах охраны психического здоровья / В. Флэкер // Гуманистический подход к охране здоровья: Пер. с англ. – М.: Аспект Пресс, 1998. – С. 149-164.

Рень Л.В.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка

ПАРТНЕРСЬКИЙ АСПЕКТ У АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ

В умовах пошуку ресурсного забезпечення для вирішення тих чи інших соціальних питань особливу увагу заслуговує партнерство як об'єднання зусиль різних суб'єктів заради спільно визначених цілей, що, на думку І. Звереві [1, с.228-229], передбачає спільні дії та пошук шляхів розв'язання проблем або нових можливостей і їх реалізацію. Вважаємо, що партнерство здатне оновити стандартні підходи до реалізації певного завдання. Практична взаємодія кафедри соціальної педагогіки ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка та громадської організації «Центр профілактики «Вибір» сприяла процесу адаптації студентів до навчання у ВНЗ.

Адаптація студентів I курсу як процес їхнього пристосування до умов соціального середовища начального закладу, формування адекватної системи міжособистісних стосунків, інтеграція кожної особистості в академічну групу, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища, безумовно, є важливою передумовою здобуття освіти, набуття фахових умінь і навичок.

Розуміючи важливість цього етапу у житті першокурсників, а також зважаючи на ризики, з якими зіштовхується молодь 17-18 років, кафедра соціальної педагогіки спільно з громадською організацією «Центр профілактики «Вибір» у 2015-2016 н.р. ініціювали та забезпечили проведення програми «Вибір-F» (F – тобто freshman, що означає першокурсник).

Ідея такої партнерської взаємодії з'явилася ще у 2004-2005 н.р. і реалізовувалася завдяки програмі «Освіта проти наркотиків» за принципом «рівний рівному» студентами спеціальності «Соціальна педагогіка» та курсантами школи міліції серед старшкласників загальноосвітніх закладів м. Чернігова.

З 2010-2011 н.р. у м. Чернігові розпочалося програма «Вибір-8» (для восьмикласників). Вона мала на меті:

- сформуувати у школярів базові знання про вплив та наслідки вживання наркотиків для людини не лише у фізичному, а й у емоційному, соціальному, економічному аспектах життя;
- сприяти формуванню в учнів готовність до прийняття особистих рішень, протистояти маніпуляціям та тиску з боку однолітків та старших, вміти дати опір насильству;
- навчити альтернативам щодо вживання психоактивних речовин та повноцінному життю без них.

Програма реалізовувалась у формі тренінгових занять (усього 10 таких занять з конкретними темами). За активної участі кафедри соціальної педагогіки та громадської організації відбувалася науково-практична підготовка майбутніх тренерів програми «Вибір» із числа студентів спеціальності «Соціальна педагогіка» та курсантів Академії державної пенітенціарної служби. Пройшовши спеціальне навчання, студенти ставали фасилітаторами (тренерами), на підтвердження чого отримували сертифікати.

Спочатку програма реалізовувалась у трьох школах м. Чернігова. Адміністрація загальноосвітніх закладів та класні керівники 8-их класів разом визначали, у якому класі треба провести профілактичну програму. Як правило, це були класи, де є учні з різними проявами девіантної поведінки і стоять на профілактичному обліку. З таким класом (один із паралелі) працювала постійна команда студентів-тренерів, як правило, це 2-3 студенти. Поступово ми долучилися

до розробки та реалізації програми «Вибір-5» (програма для п'ятикласників), «Вибір-10» (програма для десятикласників та в цілому дітей віку 15-16 років, зокрема студентів професійних закладів освіти I-II рівня акредитації). Зазначимо, що програма була також адаптована та проведена для вихованців колоній для неповнолітніх (зокрема, у Прилуцькій, Ковельській колонії).

Характеризуючи програму «Вибір-F», зазначимо що її метою є попередження ВІЛ/СНІДу, вживання наркотичних речовин, девіантної та віктимної поведінки. Цільовою аудиторією визначено молодь віком 17-18 років (студенти першого курсу). Кількість занять: 10 (в середньому 1 година 20 хвилин кожне заняття). Тренери фахівці з числа соціальних педагогів, психологів, правоохоронців, студентів, які пройшли попередню теоретичну підготовку з науково обґрунтованої профілактики, мають досвід проведення профілактичних програм. Задля реалізації принципу «рівний рівному», ефективність якого доведена і не викликає сумнівів, тренерами стали студенти II-IV курсів спеціальності «Соціальна педагогіка». Для успіху роботи тренерів профілактичних програм для дітей та молоді важливим є не стільки освіта та навчальні предмети, скільки їх власне ставлення до вживання психоактивних речовин, бажання використовувати інтерактивні методи навчання, готовність разом з учасниками вивчати проблему.

Програма «Вибір-F» реалізовувалася на I курсі психолого-педагогічного факультету (дві групи), а також на I курсі філологічного факультету (одна група). Зміст програми охоплює 10 різних тем:

1. Відповідальний вибір.
2. Ризики.
3. Що ми знаємо про наркотики.
4. ВІЛ/СНІД та хвороби, що передаються статевим шляхом.
5. Конфлікти та їх вирішення.
6. Контроль над емоціями.
7. Дружні та романтичні стосунки.
8. Безпека. Відповідальність. Лідерство.
9. Подолання ґендерних стереотипів.
10. Підсумкове заняття. Вручення сертифікатів.

Відзначимо, що особливий інтерес і жваве обговорення викликали теми «Дружні та романтичні відносини», «Подолання ґендерних стереотипів».

Результатом адаптації, як відомо, є адаптованість. Із відгуків кураторів, із наших власних спостережень можемо сказати, що програма сприяла актуалізації та вирішенню питань міжособистісного спілкування, прийняття рішень на користь конструктивних форм поведінки (з виключенням девіантних проявів) та згуртуванню студентів. Таку адаптованість вважаємо особливо важливою з точки зору соціальної педагогіки, адже, з одного боку, відбувалося сприяння адаптації до взаємодії у новій соціальній групі, а з іншого – усвідомлення гострих проблем, які можуть виникнути у соціально-педагогічній практиці як фаховій діяльності.

Ще таким проявом адаптованості, на нашу думку, є усвідомлення студентами спеціальності «Соціальна педагогіка» необхідності профілактичної діяльності серед молодших товаришів. Так, із 17 учасників програми «Вибір-F» до реалізації програми «Вибір-8», що триває нині у 15 загальноосвітніх закладах м. Чернівці, долучилося 7 студентів. Вони додатково пройшли навчання для тренерів і зараз працюють у командах разом із соціальними педагогами (в одному класі – студент та соціальний педагог).

Навчання інших, до якого долучені студенти спеціальності «Соціальна педагогіка», дає можливість якнайкраще засвоїти інформацію (на відміну від інших способів засвоєння, 90% інформації опановується). Завдяки цьому швидше та

активніше формуються фахові компетентності. Безперечно, це тільки сприяє адаптації студентів до навчання.

Отже, можемо констатувати, що спільна діяльність кафедри та громадської організації загалом позитивно вплинула на процес адаптації студентів до навчання у ВНЗ та набуття ними професійних навичок. Важливими напрямками партнерської взаємодії виступали обговорення та розробка профілактичних програм для першокурсників, організація і проведення школи для тренерів профілактичних програм, спільне планування подальшої просвітницько-профілактичної роботи в межах області та України.

Література:

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / [за ред. І.Д. Звереві]. – Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. – 536 с.
2. Завацька Л.М. Дієва профілактика / Л. М. Завацька, Л.В. Рень, В.В. Рябуха. – Чернівці: Видавець Лозовий В.М., 2016. – 112 с.

Розвадовська Т.В.

магістр спеціальності «Соціальна педагогіка», керівник проектів та програм у відділі рекрутингу та студентської кар'єри вищого навчального закладу «Український католицький університет», м. Львів

ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ З АУТИЗМОМ У СОЦІУМІ

У світі та в Україні стрімко збільшується кількість дітей, які хворіють аутизмом. Так, на Львівщині кількість хворих на аутизм дітей зростає майже утричі з 2007 по 2012 роки, і становить 4,6 на 100 тисяч. Загалом, у Львівській області, на диспансерному спостереженні перебуває 145 дітей з розладами аутичного спектру, що становить 29,9 на 100 тисяч неповнолітніх [3]. Тому доцільним є висвітлення проблем, потреб та особливостей дітей з аутизмом. Важливим аспектом успішної соціалізації дитини з аутизмом є не тільки вчасна діагностика та реабілітація, але й формування обізнаності громадськості про особливості даного захворювання. Потрібно зазначити, що проблемою дитячого аутизму почали займатись відносно недавно, у 40-х роках ХХ століття. В основі більшості наукових праць та досліджень проблем дітей з аутизмом, лежать теоретичні та практичні надбання таких науковців як Е. Блейлер, Л. Каннер та Г. Аспергер. Саме вони першими звернули увагу на проблеми дітей з аутизмом та дали визначення аутизму як захворюванню, розробили методи діагностування аутизму у дітей та виокремили їх особливості.

Проблеми аутизму як захворювання та методи соціалізації дітей з аутизмом висвітлюються у роботах зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед зарубіжних можна виділити таких науковців як Е. Шоплер, Р. Райхлер, Г. Месібов, М. Уелш, К. Кітахара, К. Гілберт та інші. На теренах колишнього СРСР проблемою аутизму займалися: С. Мнухін, К.С. Лебединська, О.С. Нікольська, В.Е. Каган, В.В. Лебединський та інші.

Серед вітчизняних дослідників можна виділити: В.В. Тарасун, В.І. Бондар, С.Ю. Конопляса, М.В. Рождественська, Д.І. Шульженко та інші. При проведенні аналізу вітчизняної періодичної літератури можна виділити таких авторів статей як і М. Маруненко («Синдром органічного аутизму у дітей із затримкою психічного розвитку»), Т.П. Висковатова («Страх як стрес – фактор і післястресовий стан матері при дитячому аутизмі»), Л.А. Душка («Індивідуально-психологічні особливості аутичної особистості як суб'єкту процесу соціалізації»).